

Wnioski

Oznaczenie adresu siedziby stowarzyszenia w Krajowym Rejestrze Sądowym nie jest wynikiem zdarzeń przypadkowych czy też zależnych od uznania zainteresowanych podmiotów. Jest on immanentnie związany z daną nieruchomością, lokalem, czy też innym prawem, a przez to stanowi składową szeroko rozumianego prawa własności.

Jednakże przepisy regulujące rejestrację stowarzyszeń nie przewidują żadnych uregulowań, które odnosiłyby się do potwierdzania adresu siedziby stowarzyszeń jakimikolwiek dokumentami. Wymóg dołączenia do wniosku o rejestrację dokumentu potwierdzającego uprawnienie do korzystania z lokalu lub nieruchomości, w których znajduje się jego siedziba uregulowany został w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym, ale tylko w odniesieniu do rejestracji przedsiębiorców (art. 19b ust. 2 ustawy Krajowym Rejestrze Sądowym). Jeżeli chodzi o rejestrację stowarzyszeń, to brak jest jakiegokolwiek odesłania do stosowania w/w przepisu, tak to czyni przykładowo art. 49 teże ustawy. Co więcej, także w ustawie o stowarzyszeniach oraz innych przepisach brak jest analogicznego rozwiązania w stosunku do stowarzyszeń.

Definicja adresu siedziby osoby prawnej oraz jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej jest co prawda zawarta w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 27 lipca 1999 r. w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji rejestru podmiotów gospodarki narodowej, w tym wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń, oraz szczegółowych warunków i trybu współdziałania służb statystyki publicznej z innymi organami prowadzącymi urzędowe rejestry i systemy informacyjne administracji publicznej, ale jedynie na potrzeby ustawy o statystyce publicznej. Przyjmuje się w w/w rozporządzeniu, że jest to adres siedziby organu zarządzającego.

Ponadto brak jest legalnej definicji adresu siedziby osoby prawnej. Istnieje jednak w ustawie o krajowym Rejestrze Sądowym wskazanie, że oznacza się go w Dziale 1 Krajowego Rejestru Sądowego. W kodeksie cywilnym w art. 41 zawarta jest z kolei jedynie definicja siedziby. Siedziba jest wskazaniem oznaczonego miejsca, z którym łączymy osobę prawną.

Siedziby osoby prawnej nie należy zatem utożsamiać z jej adresem. W przypadku bowiem adresu chodzi o "zakotwiczenie" osoby prawnej w określonym miejscu. Musi być tam osiągalna, czyli mieć adres, także dla doręczeń.

W związku z powyższym oprócz siedziby każda osoba prawna powinna mieć swój adres, tj. dokładne wskazanie miejscowości, ulicy i numeru domu oraz gdy zachodzi taka potrzeba numeru lokalu, ale jest to w zasadzie adres, jaki osoba prawna ujawniła w rejestrze.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami rejestracja stowarzyszenia, nieprowadzącego działalności gospodarczej pod danym adresem dokonywana jest jedynie na podstawie pisemnego oświadczenia złożonego w statucie oraz w odpowiednich rubrykach formularzy rejestrowych. Nie ma natomiast obowiązku potwierdzania takiego adresu żadnymi dokumentami.

Jednakże rozpatrując kwestię używania „cudzego adresu” przez podmiot do tego nie uprawniony, to należy dojść do wniosku, iż mamy do czynienia z szeroko rozumianym naruszeniem prawa własności. W niniejszej sprawie nie może być kwestionowane, że prawo własności może być naruszone w taki sposób, że wbrew woli właściciela nieruchomości inna osoba używa bez żadnej podstawy prawnej, a więc samowolnie, adresu, pod którym ta nieruchomość się znajduje, wskazując ten adres jako adres swojej siedziby.

W tym miejscu należy również zwrócić uwagę na zapisy umowne w umowie współpracy z dnia 03 października 2008 r. oraz umowie najmu lokalu użytkowego z dnia 24 listopada 2008 r., zawartych przez Związek Stowarzyszeń „Razem w Olsztynie” z Gminą Olsztyn. Strony umowy współpracy w § 1 zobowiązały się współpracować przy realizacji programu Olsztyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych, zgodnie z opisem programu zawartym w Załączniku nr 1 do niniejszej umowy. Niniejszy załącznik do w/w umowy w pkt 3 określa zakres przedmiotowy zadań Olsztyńskiego Centrum Organizacji Pozarządowych. W zakres ten wchodzi między innymi tworzenie przez OCOP warunków do rozwoju środowiska organizacji pozarządowych poprzez udostępnianie adresu, jako skrytki pocztowej co rozumiane jest jako udzielanie pomocy w tworzeniu nowych organizacji. Jednocześnie kwestia ta została doprecyzowana w pkt II, poświęconym procedurom stosowanym przy realizacji usług w podpunkcie A 13. Zgodnie z nim w celu korzystania z adresu korespondencyjnego OCOP organizacje podpisują umowę, w której OCOP zobowiązuje się do odbierania korespondencji i starannego jej przechowywania w biurze OCOP, a organizacje zobowiązują się do samodzielnego odbioru korespondencji. Co więcej, zgodnie z § 1 umowy najmu budynek przy ul. Tarasa Szewczenki 1 w Olsztynie został przeznaczony na działanie Olsztyńskiego Centrum Organizacji Pozarządowych.

Powyższe uregulowania umowne nie przewidują zatem możliwości samowolnego korzystania przez różne stowarzyszenia z adresu przy ul. Szewczenki 1 w Olsztynie,

a przewidują jedynie możliwość korzystania z w/w adresu jako skrytki pocztowej i tylko w przypadku podpisania stosownej umowy.

Odnosząc się do kwestii uchylecia w/w stanu niezgodności, to mogą prowadzić do niego różne drogi, o czym będzie mowa poniżej.

Na pierwszym miejscu należy wziąć pod uwagę ustawę o stowarzyszeniach, jako stanowiącą podstawę ich działalności. Jeżeli chodzi o przeciwdziałanie nieprawidłowościom związanym z działalnością stowarzyszenia, to istnieje możliwość zwrócenia się do organu nadzorującego o wystąpienie do danego stowarzyszenia z wnioskiem w trybie art. 28 w/w ustawy o usunięciu nieprawidłowości w określonym terminie, tj. w tym przypadku poprzez zmianę adresu siedziby. Jeżeli stowarzyszenie nie usunie nieprawidłowości, to organ nadzorujący może wystąpić do Sądu o rozwiązanie stowarzyszenia.

W przypadku, gdyby organ nadzorujący nie podjął w/w czynności, to istnieją jeszcze inne możliwości.

W ustawie o krajowym rejestrze sądowym w art. 12 ust. 3 został przewidziany instrument prawny umożliwiający sądowi rejestrowemu usuwanie nieprawidłowości w rejestrze, zgodnie z którym, jeżeli są w rejestrze zamieszczone dane niedopuszczalne ze względu na obowiązujące przepisy prawa, to sąd rejestrowy po wysłuchaniu zainteresowanych osób na posiedzeniu lub po wezwaniu do złożenia oświadczenia pisemnego wykreśla je z urzędu. Stanie się tak, jeżeli Sąd w którym jest zarejestrowane dane stowarzyszenie uzna, że adres widniejący w Krajowym Rejestrze Sądowym jest niedopuszczalny ze względu na obowiązujące przepisy prawa. Ponadto ustawa o krajowym rejestrze sądowym w art. 24 reguluje postępowanie przymuszające. W sytuacji bowiem, gdy sąd poweźmie informację o niezgodności z rzeczywistym stanem rzeczy (nieaktualności) danych ujawnionych w rejestrze, powinien w drodze postępowania przymuszającego zastosować dostępne środki przymusu, tj. np. grzywna.

Jeżeli natomiast chodzi o odpowiedzialność odszkodowawczą podmiotu rejestrowego przewidzianą w art. 18 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, to w przedmiotowej sprawie nie znajdzie on zastosowania. Do zgłoszenia odpowiedzialności podmiotu rejestrowego z tytułu nieprawdziwych danych niezbędne jest bowiem nie tylko powstanie samej szkody i wskazanie jej wysokości, lecz także wykazanie adekwatnego związku przyczynowego między nieprawdziwą treścią wpisu w rejestrze a zajściem zdarzenia powodującego szkodę.

Na wypadek gdyby i kolejny tryb unicestwienia obecnego stanu rzeczy nie przyniósł oczekiwanych rezultatów, to najemca może skorzystać z ochrony własności, przysługującej

mu tak jak właścicielowi w trybie art. 222 § 1 k.c. w zw. z art. 690 k.c., a dokładnie kierując do Sądu Cywilnego powództwo o zaniechanie naruszeń. Przepis art. 690 k.c. rozciąga bowiem zastosowanie roszczeń służących ochronie prawa własności także i na ochronę praw najemcy, w związku z czym przysługują mu wszystkie tzw. prawa właścicielskie. Zasadę ochrony własności realizują z kolei przepisy art. 221–231 k.c. (w tym w drodze roszczeń cywilnoprawnych) i wiąże się ona z bezwzględny charakterem prawa własności. Już bowiem z art. 140 k.c. (który określa treść uprawnień właścicielskich) wynika, że na osobach trzecich ciąży obowiązek biernego poszanowania cudzej własności. Warto jednak dodać, że w przedmiotowej sprawie dla stwierdzenia naruszenia praw przysługujących najemcy przed Sądem z dużym prawdopodobieństwem wystarczy tylko fakt, że posługiwanie się dla własnych celów cudzym adresem następuje wbrew woli najemcy.

W sytuacji, gdyby doszło do jakiegokolwiek z w/w postępowań sądowych należy mieć również na względzie kwestię interpretacji przez Sąd zapisów zawartych w Załączniku nr 1 do umowy współpracy, a dokładnie uregulowania odnoszącego się do udostępniania przez OCOP adresu, jako skrytki pocztowej co rozumiane jest jako udzielanie pomocy w tworzeniu nowych organizacji. Co prawda zgodnie z art. 65 § 2 k.c. w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu, jednakże nie wyklucza to faktu, iż Sąd może dojść do przekonania, że w przypadku istnienia umowy o korzystanie z adresu korespondencyjnego doszło faktycznie do jego udostępnienia dla celów rejestracyjnych.

Należy również dodać, że zarówno najemca, jak i wynajmujący, mogą skorzystać z możliwości ochrony swoich praw poprzez wytoczenie powództwa przeciwko nieuprawnionemu „użytkownikowi” adresu.

Rozpatrując kwestię bezpodstawnego wskazania adresu siedziby przez stowarzyszenia do tego nie uprawnione warto również odnieść się do dokonania tej czynności również w dokumentach dotyczących nadania numeru REGON oraz NIP.

Jeżeli chodzi o ustawę o statystyce publicznej, to wszakże w zgłoszeniu rejestracyjnym wskazuje się adres siedziby danego stowarzyszenia jako adres siedziby organu zarządzającego, lecz ustawa ta nie przewiduje już żadnej sankcji za podanie adresu siedziby niezgodnie z rzeczywistością. Przewiduje jedynie sankcję za przekazanie danych statystycznych niezgodnie ze stanem faktycznym. Przekazanie nieprawdziwych danych w formularzu RG-1, a dokładnie adresu siedziby, jako adresu pod którym działa jej organ zarządzający nie wyczerpuje zaś definicji danej statystycznej, a w związku z tym nie podlega sankcji karnej.

Odnosząc się z kolei do wskazania danych adresowych w formularzu zgłoszenia identyfikacyjnego, celem uzyskania numeru NIP, to należy zauważyć, iż podanie jakichkolwiek danych w niniejszym formularzu niezgodnych ze stanem rzeczywistym jest już obwarowane odpowiedzialnością karną skarbową. W sytuacji zatem, gdy dane stowarzyszenie posłużyło się bezprawnie danym adresem w zgłoszeniu identyfikacyjnym, to zasadnym byłoby powiadomienie odpowiednich organów, tj. np. urzędu skarbowego, czy też policji o popełnieniu w/w wykroczenia skarbowego. Należałoby przy tym jednak pamiętać o dość krótkim terminie przedawnienia tego wykroczenia, tj. rocznym od czasu jego popełnienia.

Wobec powyższego w ocenie opiniującej należałoby poczynić następujące kroki. W pierwszej kolejności skierować pismo do organu nadzorującego stowarzyszenia, posługujące go się adresem Związku Stowarzyszeń „Razem w Olsztynie” z wnioskiem w trybie art. 28 w/w ustawy o usunięcie nieprawidłowości. Równocześnie należałoby również skierować na adres siedziby stowarzyszenia oraz adresy osób wchodzących w skład organu, uprawnionego do reprezentowania danego stowarzyszenia przedsądowe wezwania do zaniechania naruszeń. W sytuacji bowiem gdyby organ nadzorujący nie podjął żadnych środków, mających na celu usunięcie nieprawdziwych wpisów, można byłoby od razu sprawę kierować na drogę postępowania rejestrowego, bądź cywilnego. Ponadto, gdy nie minął jeszcze jeden rok czasu od dokonania zgłoszenia identyfikującego przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, będącej podatnikiem lub płatnikiem NIP-2, to istnieje możliwość zawiadomienia odpowiednich organów o popełnieniu wykroczenia karnoskarbowego.

Jednocześnie opiniująca wskazuje, że niniejsza opinia dotyczy wyłącznie stanu faktycznego przedstawionego na wstępie, oraz obowiązującego w tym stanie faktycznym stanu prawnego.

RADCA PRAWNY
Anna Nawrocka
Anna Harpala
OL-1401